

ปัญหาการตรวจสอบธุรกรรมทางภาษี กรณีการควบรวมกิจการและการเข้าซื้อกิจการ¹

ทวิสันต์ มากุลวงษ์²

การซื้อขายกิจการและการควบรวมกิจการ (Mergers and Acquisitions: M&A) เป็นกลยุทธ์ทางธุรกิจที่บริษัทหนึ่งเข้าซื้อกิจการหรือควบรวมกิจการกับอีกบริษัทหนึ่ง โดยทั่วไปแล้ว M&A มักเกิดขึ้นเพื่อเพิ่มส่วนแบ่งตลาด ขยายธุรกิจไปยังตลาดใหม่ เข้าถึงเทคโนโลยีหรือทรัพยากรทางปัญญาใหม่ๆ หรือลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน การควบรวมและซื้อกิจการมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน ตั้งแต่สมัยโบราณ เช่น การควบรวมอาณาจักรโรมันกับอาณาจักรอียิปต์ในศตวรรษที่ 1 ก่อนคริสตกาล ซึ่งเป็นการควบรวมเพื่อเพิ่มอำนาจและขยายอาณาเขต การควบรวมดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการใช้ M&A เพื่อเพิ่มความแข็งแกร่งและความเป็นหนึ่งเดียวของอาณาจักร การควบรวมในลักษณะนี้ยังเกิดขึ้นต่อเนื่องในประวัติศาสตร์ เช่น การควบรวมอาณาจักรบริเตนกับอาณาจักรไอร์แลนด์ในศตวรรษที่ 18 ที่เป็นจุดเริ่มต้นของการก่อตั้งประเทศสหราชอาณาจักรในปัจจุบัน เพื่อเพิ่มความมั่นคงทางการเมืองและเศรษฐกิจ

ในยุคอุตสาหกรรม การควบรวมกิจการเกิดขึ้นอย่างแพร่หลายเพื่อเพิ่มขนาดและความสามารถในการแข่งขันของบริษัท ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ การควบรวมกิจการระหว่าง General Electric และ Westinghouse Electric ในศตวรรษที่ 20 ซึ่งเป็นการควบรวมเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในอุตสาหกรรมไฟฟ้า การควบรวมดังกล่าวช่วยให้บริษัทมีส่วนแบ่งการตลาดเพิ่มขึ้นและลดต้นทุนการดำเนินงาน ซึ่งเป็นตัวอย่างของการใช้ M&A เพื่อประโยชน์ในการขยายขนาดธุรกิจและการพัฒนาเทคโนโลยี

ในปัจจุบัน การซื้อขายกิจการและการควบรวมกิจการมีบทบาทสำคัญในธุรกิจระดับโลกมากขึ้น เห็นได้จากมูลค่าการซื้อขายกิจการและการควบรวมกิจการทั่วโลกที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตัวอย่างเช่น การควบรวมกิจการระหว่าง Microsoft และ LinkedIn ในปี 2016 ซึ่งเป็นการควบรวมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ และเข้าถึงกลุ่มผู้ใช้งานที่กว้างขึ้น การควบรวมในลักษณะนี้ เป็นการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและเสริมสร้างศักยภาพของบริษัทในการเข้าถึงตลาดใหม่และเทคโนโลยีที่ทันสมัย

ในธุรกรรมการควบรวมและซื้อกิจการ (Merger) การตีมูลค่าทรัพย์สินและการคำนวณกำไรสุทธิถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญและซับซ้อน ตามที่กำหนดในประมวลรัษฎากร มาตรา 74 ของประมวลรัษฎากร ปัญหาสำคัญที่พบคือ การตีราคาทรัพย์สินที่ต้องใช้ราคาตลาดในวันที่เลิกกิจการ แต่มาตรา 74 (1) (ก) ไม่ได้

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาการตรวจสอบธุรกรรมทางภาษี กรณีการควบรวมกิจการและการเข้าซื้อกิจการ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริดา โขติมานนท์ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ประโมทย์ จารุณิล และ รองศาสตราจารย์ ดร.ปวีศร เลิศธรรมเทวี

²นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินราคาตลาดไว้อย่างชัดเจน ทำให้เกิดการตีความหลากหลายและส่งผลให้การตีราคาทรัพย์สินไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง

ปัญหาที่เกิดจากหลักเกณฑ์การตีราคาทรัพย์สินที่ไม่ชัดเจนนี้อาจก่อให้เกิดการใช้ช่องว่างทางกฎหมายเพื่อการจัดการโครงสร้างหนี้สิน เช่น การสร้างหนี้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับธุรกิจหลักเพื่อลดภาระภาษี หรือการตั้งสำรองที่ไม่มีเหตุผลสมควร นอกจากนี้ยังมีปัญหาการประเมินมูลค่าทรัพย์สินที่สูงเกินจริง ซึ่งนำไปสู่การเพิ่มค่าเสื่อมราคาหรือหักค่าใช้จ่ายในอนาคต ซึ่งเป็นการสร้างความไม่เป็นธรรมในการแข่งขันทางธุรกิจและส่งผลให้รัฐขาดรายได้ภาษี

นอกจากนี้ ปัญหาที่เกี่ยวกับการรวบรวมกิจการยังเกี่ยวข้องกับความซับซ้อน ในการจัดโครงสร้างการเงินและการจัดการหนี้สินที่ไม่ชัดเจน การสร้างโครงสร้างหนี้ที่ซับซ้อนและไม่มีคามโปร่งใส อาจทำให้เกิดความเสี่ยงต่อทั้งบริษัทและรัฐ เนื่องจากการตั้งหนี้ที่ไม่จำเป็นหรือไม่เกี่ยวข้องกับธุรกิจหลักมักจะถูกนำมาใช้เพื่อลดฐานภาษี ซึ่งส่งผลให้รัฐสูญเสียรายได้จากการจัดเก็บภาษีที่ควรจะได้รับ นอกจากนี้ยังมีความเสี่ยงในการตีราคาทรัพย์สินต่ำกว่าความเป็นจริงเพื่อหลีกเลี่ยงการจ่ายภาษีที่เกี่ยวข้องกับการโอนทรัพย์สิน การกระทำเหล่านี้สร้างความไม่เป็นธรรมต่อธุรกิจที่ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างถูกต้องและส่งผลให้เกิดการแข่งขันที่ไม่เท่าเทียมกัน

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการตีมูลค่าทรัพย์สินยังรวมถึงความไม่สอดคล้องกันระหว่างมูลค่าที่แสดงในบัญชีและมูลค่าตลาดที่แท้จริง การไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทำให้เจ้าพนักงานประเมินและบริษัทต่าง ๆ ต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนในการประเมินมูลค่าทรัพย์สิน ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีและการจัดการทางการเงิน โดยเฉพาะในกรณีที่เจ้าพนักงานประเมินสามารถปรับราคาได้ก็ต่อเมื่อราคาค่าต่ำกว่าราคาตลาดโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ซึ่งเปิดช่องให้มีการจัดการโครงสร้างหนี้สินและการตีราคาทรัพย์สินที่ไม่เป็นธรรม

ดังนั้น ปัญหาการรวบรวมกิจการทั้งหมดในประเทศไทยจึงเกิดจากการขาดความชัดเจนในหลักเกณฑ์การตีราคาทรัพย์สินและการประเมินมูลค่าตลาด ทำให้สามารถมีการสร้างธุรกรรมเพื่อเปลี่ยนแปลงราคาทรัพย์สิน และจัดโครงสร้างหนี้เพื่อประโยชน์ในการลดภาษี ซึ่งเป็นการส่งผลเสียต่อรัฐและสร้างความไม่เป็นธรรมในการแข่งขันทางธุรกิจอย่างมาก ปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับการพิจารณาและปรับปรุงกฎหมายอย่างเร่งด่วน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและความชัดเจนในการรวบรวมกิจการในอนาคต ดังนั้น เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงกำหนดประเด็นวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับธุรกรรมทางภาษี กรณีการซื้อกิจการแบบซื้อหุ้น (Acquisition by Stock Purchase)

การซื้อกิจการแบบโอนหุ้น (Acquisition by Stock Purchase) โดยส่วนใหญ่ที่พบเจอปัญหา คือ เรื่องการกำหนดมูลค่าหุ้นต่ำกว่าความเป็นจริง ทำให้การเสียภาษีไม่สะท้อนมูลค่าที่ถูกต้อง ส่งผลให้รัฐสูญเสียรายได้ ปัญหานี้เกิดจากการกำหนดมูลค่าหุ้นที่ต่ำกว่าราคาตลาดตามประมวลรัษฎากร มาตรา 65 ทวิ (4) และการตีราคาที่ไม่ใช่หลักเกณฑ์ที่อ้างอิงได้แน่นอน ทำให้เกิดช่องโหว่ในการหลีกเลี่ยงภาษี นอกจากนี้

กระบวนการตรวจสอบจากเจ้าพนักงานก็มีความซับซ้อนและขาดการชำนาญในการใช้กฎหมายเรื่องการคำนวณราคา แม้ว่าจะมีประกาศอธิบดีกรมสรรพากร (ฉบับที่ 400) ที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปรับปรุงรายได้แล้ว แต่หลักเกณฑ์เหล่านั้นกลับมีความซับซ้อนและไม่ชัดเจนว่าควรใช้การคำนวณราคาอย่างไร ทำให้ไม่สอดคล้องกับหลักการภาษีอากรที่ดี การพิจารณาคดีของศาลฎีกาหลายกรณี เช่น คำพิพากษาที่ 3111/2554 และ 2345/2540 ซึ่งให้เห็นถึงปัญหาของการโอนหุ้นที่มีเจตนาฉ้อฉล โดยการบังคับใช้กฎหมายขึ้นอยู่กับความรู้ของผู้รับโอนและผลกระทบต่อบุคคลภายนอก ในกรณีที่ผู้รับโอนทราบถึงการฉ้อฉลศาลสามารถเพิกถอนนิติกรรมได้ แต่หากการเพิกถอนจะกระทบสิทธิของบุคคลภายนอกที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับศาลจะไม่สามารถพิพากษาให้เพิกถอนได้ ดังนั้น การปรับปรุงกฎหมายให้ชัดเจนยิ่งขึ้นเป็นสิ่งสำคัญเพื่อลดช่องโหว่ทางภาษีและเพิ่มความเป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งรวมถึงการกำหนดราคาตลาดของหุ้นให้ชัดเจน เพื่อป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษีอย่างเป็นระบบและสร้างความปลอดภัยในการทำธุรกรรม

2. ปัญหาเกี่ยวกับธุรกรรมทางภาษี กรณีการซื้อขายสินทรัพย์ (Asset Acquisition)

การซื้อขายสินทรัพย์มีความเสี่ยงเกี่ยวกับภาษี โดยเฉพาะในการกำหนดมูลค่าทรัพย์สินที่อาจขัดต่อกฎหมายหรือการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ หากมีการปรับมูลค่าให้ต่ำกว่าหรือสูงกว่าราคาตลาดเพื่อหลีกเลี่ยงภาษี การกระทำนี้อาจนำไปสู่การเสียภาษีที่ไม่ถูกต้องและสร้างความเสียหายให้กับรัฐ โดยประมวลรัษฎากร มาตรา 65 ทวิ และมาตรา 71 ทวิ จึงถูกนำมาใช้ในการประเมินมูลค่าทรัพย์สินให้สอดคล้องกับราคาตลาด อย่างไรก็ตาม การบังคับใช้กฎหมายเหล่านี้ยังมีปัญหาหลายประการ ทั้งในเรื่องของการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างนิติบุคคลและการตีความความสัมพันธ์เหล่านี้ที่ไม่ได้ครอบคลุมถึงความสัมพันธ์ทางครอบครัว เช่น บิดา มารดา หรือบุตร ซึ่งสามารถส่งผลต่อการกำหนดมูลค่าทรัพย์สินได้อย่างมีนัยสำคัญ

นอกจากนี้ การขาดความชัดเจนในการกำหนดแนวทางการประเมินราคาตลาดของทรัพย์สินบางประเภท โดยเฉพาะทรัพย์สินที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น ทรัพย์สินทางปัญญา ทำให้เกิดช่องว่างทางกฎหมายที่ผู้ประกอบการสามารถใช้ในการหลีกเลี่ยงภาษี การกำหนดมูลค่าทรัพย์สินที่ไม่สอดคล้องกับราคาตลาดอาจเกิดขึ้นได้ทั้งในรูปแบบของการกำหนดราคาต่ำกว่าหรือสูงกว่าราคาจริง เพื่อให้บริษัทมีรายได้หรือรายจ่ายที่ไม่ตรงตามความเป็นจริง ซึ่งส่งผลต่อภาระภาษีที่ต้องชำระ

นอกจากนี้ ยังมีข้อบกพร่องในการบังคับใช้ประมวลรัษฎากร มาตรา 71 ทวิ ซึ่งกำหนดให้การกำหนดมูลค่าทรัพย์สินหรือธุรกรรมระหว่างกันต้องเป็นไปตามราคาตลาด แต่การขาดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนทำให้การประเมินราคาตลาดในบางกรณีอาจไม่เป็นธรรมและโปร่งใส เช่น ในกรณีของสินทรัพย์ที่มีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าตามเทคโนโลยีหรือสภาพตลาดที่ซับซ้อน คำพิพากษาศาลฎีกาหลายคดีได้ชี้ให้เห็นถึงความไม่แน่นอนในการตีความราคาตลาด และการขาดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการนำมาปรับใช้ในแต่ละกรณี ทำให้การตัดสินใจของเจ้าหน้าที่หรือศาลอาจแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงเฉพาะหน้าการกำหนดวิธีการปรับปรุงรายได้และรายจ่ายของบริษัทที่มีความสัมพันธ์กันในประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับ

ภายในเงินได้ (ฉบับที่ 400) แม้จะมีการกำหนดวิธีการมาแล้วถึง 5 วิธี แต่ยังคงความชัดเจนในการบังคับใช้ว่าในแต่ละกรณีควรใช้วิธีใดเป็นหลัก เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและยุติธรรมในการคำนวณภาษี การขาดความชัดเจนนี้ทำให้บริษัทสามารถเลือกวิธีที่เป็นประโยชน์มากที่สุดต่อการหลีกเลี่ยงภาษี ทำให้การปรับราคาตามมูลค่าตลาดไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส

ดังนั้น การปรับปรุงกฎหมายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในการประเมินมูลค่าทรัพย์สิน การกำหนดราคาตลาด และการบังคับใช้มาตราต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษีและเพิ่มความยุติธรรมในการจัดเก็บภาษีของรัฐ ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดเก็บภาษีมีความโปร่งใสและเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น ลดช่องว่างที่อาจถูกใช้ในการหลีกเลี่ยงภาษี และเพิ่มรายได้ให้แก่รัฐในการนำไปพัฒนาประเทศได้

3. ปัญหาเกี่ยวกับธุรกรรมทางภาษี กรณีการซื้อแบบรวมกิจการทั้งหมด (Merger)

ในปัจจุบันปัญหาการซื้อและควบรวมกิจการทั้งหมด (Merger) ภายใต้มาตรา 74 ของประมวลรัษฎากร พบว่า มีปัญหาการตีราคาทรัพย์สินและการคำนวณกำไรสุทธิของบริษัทที่ถูกเลิกหรือควบรวม โดยมาตรา 74 (1) (ก) กำหนดให้ใช้ราคาที่ปรากฏในบัญชีของบริษัทเดิมในวันที่ควบรวม แต่ไม่ได้ระบุวิธีการประเมินราคาตลาดอย่างชัดเจน ส่งผลให้เกิดการตีความที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง และเปิดช่องให้มีการจัดการโครงสร้างหนี้สินเพื่อประโยชน์ทางภาษี เช่น การสร้างหนี้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับธุรกิจหลัก การตั้งสำรองทางบัญชีที่ไม่มีเหตุผลอันควร หรือการประเมินมูลค่าทรัพย์สินสูงเกินไปเพื่อเพิ่มค่าเสื่อมราคาในอนาคต ปัญหาดังกล่าวก่อให้เกิดความไม่แน่นอนในการคำนวณกำไรสุทธิและการจัดการภาษีของบริษัทที่ควบรวม อีกทั้งยังส่งผลให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขันทางธุรกิจ เนื่องจากบริษัทที่มีการปรับโครงสร้างภายในสามารถใช้ช่องว่างของกฎหมายในการลดภาระภาษีได้ ซึ่งทำให้รัฐสูญเสียรายได้จากการจัดเก็บภาษีที่ไม่ครบถ้วน การขาดแนวทางที่ชัดเจนในการตีราคาทรัพย์สินและหนี้สินในการควบรวมกิจการจึงเป็นปัญหาสำคัญที่ควรได้รับการแก้ไข เพื่อให้การควบรวมกิจการเป็นไปอย่างโปร่งใสและเป็นธรรมทั้งต่อธุรกิจและรัฐ

จากการที่ได้ทำการศึกษา ปัญหาเกี่ยวกับประเด็นการจัดเก็บภาษีในกรณีการควบรวมกิจการและการเข้าซื้อกิจการ จึงทำให้ทราบถึงธุรกรรมในการรอกการควบรวมกิจการและการเข้าซื้อกิจการ ว่าบางธุรกรรมนั้นได้มีการวางแผนเพื่อให้ทำการเสียภาษีน้อยลงอย่างมาก แทนที่จะพิจารณาถึงการเสียภาษีให้ถูกต้องเป็นครั้งแรก โดยปัญหาที่พบและได้ศึกษาดังที่ได้กล่าวมาในบท ๆ ก่อนนั้นจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับธุรกรรมทางภาษี กรณีการซื้อกิจการแบบซื้อหุ้น (Acquisition by Stock Purchase)

จากปัญหาดังกล่าวขอเสนอให้แก้ไขเป็น 4 ประเด็นดังนี้

(1) แก้ไขมาตรา 40 (4) (ข) กำหนดให้มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการตีมูลค่าของหุ้นที่สูงกว่ามูลค่าลงทุนเพื่อให้สามารถประเมินภาษีได้อย่างเป็นธรรม ให้กำหนดวิธีการประเมินที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล โดยการประเมินจากวิธีราคาทุนบวกกำไรส่วนเพิ่ม (Cost Plus Method)

(2) ให้ร่างประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเรื่องเกี่ยวกับภาษีเงินได้ เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การคำนวณมูลค่าของหุ้นเมื่อมีการซื้อขาย และให้กำหนด วิธีการคำนวณโดยใช้หลัก วิธีราคาทุนบวกกำไร ส่วนเพิ่ม (Cost Plus Method หรือ CPM) สามารถใช้สูตรดังนี้

มูลค่ารวม = ต้นทุนทั้งหมด + กำไรส่วนเพิ่ม

คำนวณต้นทุนทั้งหมด (Cost Base): รวมต้นทุนของทรัพย์สินทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง เช่น ทรัพย์สินที่มีตัวตน (อาคาร, เครื่องจักร) และทรัพย์สินที่ไม่มีตัวตน (สิทธิบัตร, แปรนด) รวมถึงต้นทุน แรงงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ค่าจ้างพนักงานที่มีความเชี่ยวชาญ

เพิ่มกำไรส่วนเพิ่ม (Markup): กำไรส่วนเพิ่มคำนวณจากอัตรากำไรที่เหมาะสมในอุตสาหกรรม เดียวกันหรืออัตราที่ใช้ในตลาด โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ข้อมูลในอุตสาหกรรม เช่น อัตรากำไรเฉลี่ยของ ธุรกิจประเภทเดียวกัน หรืออัตราที่บริษัทเคยได้รับมาก่อน

ตัวอย่างการคำนวณ

บริษัท A ต้องการประเมินมูลค่าของหุ้นบริษัท B โดยเน้นการประเมินมูลค่าจากต้นทุนและ กำไรส่วนเพิ่มที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลพื้นฐานประกอบด้วย

- ต้นทุนของทรัพย์สินที่จับต้องได้

เครื่องจักรและอุปกรณ์ 50 ล้านบาท

อาคารสำนักงาน 30 ล้านบาท

- ต้นทุนทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้

สิทธิบัตรและเทคโนโลยี 20 ล้านบาท.

ต้นทุนแรงงานและความเชี่ยวชาญของทีมงาน 10 ล้านบาท

รวมต้นทุนทั้งหมด: 110 ล้านบาท

- กำไรส่วนเพิ่ม

ร้อยละ 15

การคำนวณ

กำไรส่วนเพิ่ม = 110 ล้านบาท $\times$ 15% = 16.5 ล้านบาท

มูลค่ารวม = 110 ล้านบาท + 16.5 ล้านบาท = 126.5 ล้านบาท

ดังนั้น มูลค่าที่ประเมินได้ของหุ้นบริษัท B โดยใช้วิธี CPM จะเท่ากับ 126.5 ล้านบาท

2. ปัญหาเกี่ยวกับธุรกรรมทางภาษี กรณีการซื้อกิจการแบบซื้อสินทรัพย์ (Asset Acquisition)

จากการวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายภาษีในการซื้อสินทรัพย์และการซื้อกิจการ แบบการซื้อสินทรัพย์ พบว่า มีหลายประเด็นที่เป็นช่องโหว่หรือข้อจำกัดในการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งอาจ ทำให้เกิดการเลี่ยงภาษีได้ง่าย จึงมีข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงมาตราต่าง ๆ ดังนี้

(1) ประมวลรัษฎากร มาตรา 65 ทวิ ข้อเสนอแนะ ให้มีการเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการกำหนดอำนาจให้เจ้าหน้าที่ประเมินสามารถตรวจสอบและปรับปรุงราคาได้ในกรณีที่ราคาดังนั้นถูกกำหนดให้สูงเกินไปหรือไม่สอดคล้องกับมูลค่าตลาดกำหนดให้มีการรายงานการรวบรวมกิจการต่อหน่วยงานกำกับดูแลอย่างละเอียด โดยรวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินมูลค่าทรัพย์สิน การวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การรวบรวมเป็นไปอย่างโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้

(2) ประมวลรัษฎากร มาตรา 71 ทวิ ข้อเสนอแนะ ให้แก้ไขการนิยาม “ความสัมพันธ์” ให้ครอบคลุมถึงความสัมพันธ์ทางครอบครัว เช่น บิดา มารดา บุตร ธิดา รวมถึงความสัมพันธ์ที่มีผลต่อการกำหนดราคา เพื่อป้องกันการโอนสินทรัพย์ระหว่างกันโดยไม่ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การประเมินราคาตลาด

(3) ประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 400) ข้อเสนอแนะ ควรปรับปรุงการกำหนดหลักเกณฑ์ในการเลือกวิธีการปรับปรุงรายได้และรายจ่ายของบริษัทที่มีความสัมพันธ์กันให้มีความชัดเจน โดยกำหนดลำดับความสำคัญในการใช้แต่ละวิธี เพื่อให้การปรับปรุงมูลค่าทรัพย์สินมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความเป็นจริงในตลาด โดยกำหนดและเรียงลำดับดังนี้

วิธีการเปรียบเทียบราคากับธุรกรรมอิสระ (Comparable Uncontrolled Price Method - CUP)

ลำดับที่ 1 วิธีนี้ควรใช้เป็นวิธีแรก เนื่องจากการเปรียบเทียบราคาทรัพย์สินหรือบริการระหว่างบริษัทที่มีความสัมพันธ์กันกับราคาที่เกิดขึ้นจากการทำธุรกรรมกับบุคคลภายนอก (ที่ไม่เกี่ยวข้อง) ที่มีความคล้ายคลึงกันมากที่สุด ซึ่งช่วยให้การประเมินมูลค่าสามารถอ้างอิงจากข้อมูลในตลาดจริงได้ และให้ความน่าเชื่อถือในการกำหนดราคามากที่สุด

วิธีการคำนวณราคาขายที่ตั้งต้นจากต้นทุนบวกกำไร (Cost Plus Method)

ลำดับที่ 2 เมื่อไม่มีข้อมูลเปรียบเทียบที่สามารถใช้ได้จากธุรกรรมอิสระ วิธีการนี้ควรใช้ โดยการนำต้นทุนการผลิตหรือการให้บริการมาคำนวณ และบวกกำไรขึ้นต้นในอัตราที่เหมาะสมและสอดคล้องกับธุรกรรมในตลาด วิธีนี้ช่วยให้ราคาที่ตั้งไว้นั้นสอดคล้องกับต้นทุนและเพิ่มส่วนต่างกำไรที่เหมาะสม

วิธีราคาขายต่อ (Resale Price Method)

ลำดับที่ 3 ในกรณีที่บริษัทที่เกี่ยวข้องทำการขายสินค้าที่ซื้อมาแล้วโดยไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงคุณภาพหรือมูลค่าอย่างมาก วิธีราคาขายต่อสามารถใช้เพื่อกำหนดราคาตามส่วนต่างของการขายให้แก่บุคคลภายนอก โดยใช้ส่วนต่างกำไรที่เหมาะสม วิธีนี้ช่วยในการประเมินราคาที่ควรจะเป็นหลังจากมีการขายต่อ

วิธีผลตอบแทนสุทธิจากธุรกรรม (Transactional Net Margin Method - TNMM)

ลำดับที่ 4 หากไม่สามารถใช้วิธีข้างต้นได้หรือหากข้อมูลมีข้อจำกัด ควรพิจารณาใช้วิธี TNMM ที่พิจารณาอัตราส่วนผลตอบแทนสุทธิจากธุรกรรมของนิติบุคคลที่มีความสัมพันธ์กัน เทียบกับอัตราส่วนผลตอบแทนของธุรกรรมที่ไม่เกี่ยวข้อง วิธีนี้เหมาะสำหรับธุรกรรมที่ไม่สามารถระบุหรือแบ่งแยกกำไรได้อย่างชัดเจน

วิธีแบ่งกำไร (Profit Split Method)

ลำดับที่ 5 ใช้เมื่อธุรกรรมระหว่างบริษัทที่มีความสัมพันธ์กันมีความซับซ้อนสูง และไม่สามารถใช้วิธีการอื่นได้อย่างเหมาะสม วิธีนี้จะแบ่งกำไรจากการทำธุรกรรมระหว่างบริษัทที่มีความสัมพันธ์กันตามหลักเกณฑ์ที่สะท้อนถึงการมีส่วนร่วมในการสร้างกำไร วิธีนี้เหมาะสำหรับการประเมินธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ที่มีความซับซ้อน เช่น ทรัพย์สินทางปัญญา

3. ปัญหาเกี่ยวกับธุรกรรมทางภาษี กรณีการซื้อแบบรวมกิจการทั้งหมด (Merger)

จากที่ได้ศึกษาปัญหามาจึงขอเสนอให้แก่ไขมาตราดังนี้

(1) ประมวลรัษฎากร มาตรา 65 ทวิ (4) ให้เพิ่มประเด็นในมาตราไปว่า การประเมินมูลค่าทรัพย์สินและหนี้สินหลังการควบรวมกิจการ ให้ระบุวิธีการประเมินโดยให้ใช้ ประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 400) มาใช้ทุกกรณีโดยไม่ต้องจำกัด เพื่อแต่เฉพาะประเด็นที่นิติบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันเท่านั้น

(2) ประมวลรัษฎากร มาตรา 74 (1) (ข) ข้อเสนอแนะ ควรปรับปรุงให้ระบุระยะเวลาที่เหมาะสมในการใช้ราคาทรัพย์สินตามที่ปรากฏในบัญชีของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลเดิม โดยกำหนดระยะเวลาที่เป็นมาตรฐาน เช่น ราคาที่ปรากฏในบัญชีต้องไม่เกิน 3 ปี เพื่อป้องกันการปรับเปลี่ยนมูลค่าทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ทางภาษีและการใช้ดอกเบี้ยจากเงินกู้ยืมที่ไม่เกี่ยวข้องกับธุรกิจหลัก และให้นำหลักการของมาตรา 163(j) แห่งประมวลรัษฎากรสหรัฐอเมริกา (IRC) มาใช้ในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยในกรณีควบรวมกิจการ เพื่อป้องกันการนำดอกเบี้ยมาใช้ในการลดภาษีโดยไม่เป็นธรรม โดยกำหนดให้ในการหักอัตราดอกเบี้ยเพื่อเป็นรายจ่ายในทางธุรกิจ เมื่อมีการควบรวมกิจการแล้ว ให้หักได้ไม่เกินร้อยละ 30 ของรายได้หลังจากปรับปรุงแล้วของการควบรวมกิจการ โดยต้องให้เจ้าพนักงานประเมินมา มาประเมินดอกเบี้ยก่อนถึงจะนำไปใช้ได้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการประเมินค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย

เอกสารอ้างอิง

กิตติพงศ์ อรุณพัฒน์พงศ์ และคณะ. **ควบรวมกิจการ โอกาสของธุรกิจไทย**. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายสื่อความรู้และสิ่งพิมพ์ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2549.

บุญธรรม ราชรักษ์. **เศรษฐศาสตร์ภาษีอากรไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ทีพีเอ็น เพรส, 2551.

พนิต ธีรภาพวงศ์. **ภาษีบริษัทข้ามชาติ: International Business Taxation**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2552.

สุเมธ ศิริคุณโชติ. **ภาษีมูลค่าเพิ่ม: หลักการและหลักปฏิบัติในทางระหว่างประเทศ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2559.

ประมวลรัษฎากร.